

طراحی مدل بهبود سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا در ایران

مقدمه: فقر سواد سلامت مشکل شایعی است که بر سلامت افراد تأثیر می‌گذارد؛ درحالی‌که بسیاری از پزشکان و متخصصان سلامت از وجود چنین مشکلی در بیماران خود اطلاعی ندارند. افراد ناشنوا با مشکلات متعددی در این زمینه مواجه هستند؛ زیرا مانند سایر افراد شنوا قادر نیستند تا از فرصت‌های عمومی و اختصاصی آموزش سلامت بهره‌مند شوند و خدمات و اطلاعات سلامت متناسب با نیازهای شناختی آن‌ها ارائه نمی‌شود. علاوه بر این، ارتباطات شنوا-ناشنوا در جامعه و به‌ویژه نظام سلامت وضعیت مناسبی ندارد؛ زیرا اغلب مردم و به‌طور خاص متخصصان سلامت فاقد مهارت‌های ارتباطی با این گروه از جامعه هستند. با توجه به فراگیر شدن سلامت الکترونیک برخوردارانی از مهارت‌های سواد سلامت الکترونیک برای استفاده از خدمات و اطلاعات سلامت ضروری است. با توجه به مشکلات گفته‌شده این موضوع برای افراد ناشنوا اهمیت زیادی دارد؛ از این‌رو، در این پژوهش وضع موجود سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا در ایران شناسایی مدل بهبود آن طراحی شد.

روش‌شناسی پژوهش: این پژوهش از نوع بنیادی بود و به روش ترکیبی کیفی و کمی انجام شد. در مرحله اول پژوهش مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با افراد ناشنوا و شنوا تحلیل شد. سپس بر اساس مرور متون عوامل بازدارنده و پیش‌برنده سواد سلامت افراد ناشنوا در سایر کشورها مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله سوم مدل‌های سواد سلامت و سواد سلامت الکترونیک از نظر هدف و نحوه ایجاد و مؤلفه‌های آن‌ها مورد مقایسه قرار گرفتند. در مرحله چهارم مدل اولیه بهبود سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا در ایران از تلفیق یافته‌های اهداف اول تا سوم پژوهش و بر اساس یافته‌های گروه کانونی افراد ناشنوا، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته انفرادی با خبرگان طراحی شد. در مرحله پنجم مدل پیشنهادی در دو مرحله مورد ارزیابی خبرگان قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشان داد که افراد ناشنوا در ایران به دلایل مختلفی دچار فقر سواد سلامت الکترونیک هستند و عوامل مختلفی از جمله عوامل بازدارنده و عوامل پیش‌برنده بر وضعیت سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا تأثیر می‌گذارند. پس از شناسایی وضع موجود در ایران، عوامل بازدارنده از توسعه سواد سلامت افراد ناشنوا در دنیا و راه‌حل‌های مختلف از جمله سازوکارهای قانونی، آموزش مهارت‌های ارتباطی به متخصصان سلامت، ارائه خدمات مترجم زبان اشاره، تولید برنامه‌های آموزشی الکترونیک متناسب با نیازهای افراد ناشنوا شناسایی شد. مقایسه مدل‌های سواد سلامت و سواد سلامت الکترونیک عوامل تعیین‌کننده و پیش‌نیازهای سواد سلامت را نشان داد. از ترکیب یافته‌های اهداف اول تا سوم و در نظر گرفتن مطالبات افراد ناشنوا برای بهبود سواد سلامت الکترونیک و اقدامات مؤثر برای بهبود سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا مدل اولیه طراحی شد که شامل ۲۰ نهاد میانی، ۲۳ پیش‌نیاز، ۲۴ عامل زمینه‌ای و شش راهبرد اصلی برای بهبود سواد سلامت الکترونیک بود. پس از دو مرحله ارزیابی خبرگان مدل به ۱۰ نهاد کلان، ۲۰ نهاد میانی، پنج نهاد خرد، ۱۱ راهبرد مستقیم و ۱۲ راهبرد غیرمستقیم و ۱۸ پیش‌نیاز تغییر کرد.

نتیجه‌گیری: مدل بهبود سواد سلامت الکترونیک افراد ناشنوا مدلی مبتنی بر شواهد است که از تلفیق نظرات افراد ناشنوا و خبرگان و با استناد به یافته‌های مطالعات داخلی و خارجی مشکلات افراد ناشنوا را در دسترسی به منابع اطلاعات سلامت مورد توجه قرار داده و برای کاهش آن راهبردهای مستقیم و غیرمستقیمی را بیان می‌کند. این مدل و مستندات تکمیلی آن می‌تواند راهنمایی برای نهادهای مرتبط در حوزه تولید و توزیع اطلاعاتی باشد. پیشنهاد می‌شود برای آزمودن مداخلات و اقدامات پیشنهادی مطالعات بیشتری انجام شود.

کلیدواژه: افراد ناشنوا، سواد سلامت، سواد سلامت الکترونیک، مدل سواد سلامت، دانش سلامت، عوامل بازدارنده، عوامل

پیش‌برنده